

Parlamentul
Republicii Moldova

DC nr. 73
20 aprilie 2022

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Comisia culturală, educație, cercetare,
tineret, sport și mass-media

AMENDAMENT la Proiectul de lege nr. 123 din 05.04.2022 pentru modificarea unor acte normative

În temeiul prevederilor art.59 din Regulamentul Parlamentului aprobat prin Legea nr.797/1996, propun următorul amendament la proiectul de lege nr. 123 din 05.04.2022 pentru modificarea unor acte normative, după cum urmează:

Art. VII. – Codul serviciilor media audiovizuale nr.174/2018 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr.462–466, art.766), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

Art.4 (Programele audiovizuale locale):
alin.(7) „Furnizorii de servicii media prevăzuți la alin.(3) și (6) au obligația de a transmite programe audiovizuale locale în proporție de cel puțin 80% în limba română” **se exclude.**

ARGUMENTARE

Considerăm că aceasta prevedere este una neconstituțională din următoarele considerente:

I. Încălcăcarea art. 10, 13, 16 și 54 din Constituția Republicii Moldova

Articolul 10

Unitatea poporului și dreptul la identitate

(1) Statul are ca fundament unitatea poporului Republicii Moldova. Republica Moldova este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi.

(2) Statul recunoaște și garantează dreptul tuturor cetățenilor la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.

Articolul 13

Limba de stat, funcționarea celorlalte limbi

(1) Limba de stat a Republicii Moldova este limba moldovenească, funcționând pe baza grafiei latine.

(2) Statul recunoaște și protejează dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la funcționarea limbii ruse și a altor limbi vorbite pe teritoriul țării.

(3) Statul facilitează studierea limbilor de circulație internațională.

(4) Modul de funcționare a limbilor pe teritoriul Republicii Moldova se stabilește prin lege organică.

Articolul 16

Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Considerăm că obligarea furnizorilor de servicii media de a transmite programe audiovizuale locale în proporție de cel puțin 80% în limba română încalcă drepturile minorităților naționale și minorităților etnice care trăiesc în Republica Moldova.

Fiecare cetățean al Republicii Moldova are dreptul de a alege limba de comunicare și limba de obținere a informației.

Dreptul de a alege limba este prevăzut în diferite acte normative naționale, cum ar fi:

1. LEGE Nr. 382 din 19.07.2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținînd minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=64020&lang=ro

Art.1. - În sensul prezentei legi, prin persoane aparținînd minorităților naționale se înțeleg persoanele care domiciliază pe teritoriul Republicii Moldova, sînt cetățeni ai ei, au particularități etnice, culturale, lingvistice și religioase prin care se deosebesc de majoritatea populației - moldoveni - și se consideră de altă origine etnică.

Art. 7 - Persoanele aparținînd minorităților naționale au dreptul la libera folosire a limbii materne, atît în scris, cît și oral, să aibă acces la informații în această limbă, să o difuzeze și să facă schimb de informații.

Art.13. - (1) Persoanele aparținând minorităților naționale și organizațiile lor au dreptul, în condițiile legii, de a fonda mijloace de informare în masă, de a edita literatură în limbile minorităților naționale.

(2) Statul asigură organizarea emisiunilor în limbile minorităților naționale la radioul și televiziunea de stat.

II. Încălcarea art. 4 și 8 din Constituția Republicii Moldova

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Alin.(7) art. 4 din Codul serviciilor audiovizuale contrazice mai multor acte internaționale și anume:

1. Convenția Europeană a drepturilor omului

https://www.echr.coe.int/documents/convention_ro.pdf

ARTICOLUL 14

Interzicerea discriminării Exercițarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

2. Convenția –cadru pentru protecția minorităților naționale din 01.02. 1995

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118180&lang=ro

Articolul 5

1) Părțile se angajează să promoveze condițiile de natură să permită persoanelor aparținând minorităților naționale să își mențină și dezvolte cultura, precum și să își păstreze elementele esențiale ale identității lor, respectiv religia, limba, tradițiile și patrimoniul lor cultural.

2) Fără a se aduce atingere măsurilor luate în cadrul politicii lor generale de integrare,

Părțile se vor abține de la orice politică ori practică avînd drept scop asimilarea persoanelor aparținînd minorităților naționale împotriva voinței acestora și vor proteja aceste persoane împotriva oricărei acțiuni vizînd o astfel de asimilare.

Articolul 9

1) Părțile se angajează să recunoască faptul că dreptul la libertatea de expresie a fiecărei persoane aparținînd unei minorități naționale include libertatea de opinie și libertatea de a primi și comunica informații sau idei în limba minoritară, fără ingerințe ale autorităților publice și independent de frontiere. Părțile vor veghea ca, în cadrul sistemelor lor legislative, persoanele aparținînd unei minorități naționale să nu fie discriminate în accesul la mijloacele de informare.

2) Paragraful 1) nu împiedică Părțile să utilizeze un regim de autorizare, nediscriminatoriu și fondat pe criterii obiective, pentru societățile de radio sonor, televiziune și cinema.

3) Părțile nu vor crea obstacole în calea înființării și utilizării mijloacelor de informare scrisă de către persoanele aparținînd minorităților naționale. În cadrul legal organizat pentru radioul sonor și televiziune, ele vor veghea ca, în măsura posibilului și ținînd seama de prevederile paragrafului 1), persoanelor aparținînd minorităților naționale să le fie acordată posibilitatea de a-și crea și utiliza propriile mijloace de informare.

4) În cadrul sistemului legislației lor, Părțile vor adopta măsuri adecvate pentru facilitarea accesului persoanelor aparținînd minorităților naționale la mijloacele de informare, pentru promovarea toleranței și pentru a permite pluralismul cultural.

Articolul 10

1) Părțile se angajează să recunoască oricărei persoane aparținînd unei minorități naționale dreptul de a folosi liber și fără ingerință limba sa minoritară, în privat și în public, oral și în scris.

2) În ariile locuite tradițional sau în număr substanțial de persoane aparținînd minorităților naționale, dacă aceste persoane solicită acest lucru și acolo unde această cerere corespunde unei nevoi reale, Părțile se vor strădui să asigure, în măsura posibilului, condiții care să permită folosirea limbii minoritare în raporturile dintre aceste persoane și autoritățile administrative.

3) Părțile se angajează să garanteze dreptul oricărei persoane aparținînd unei minorități naționale de a fi informată cu promptitudine, într-o limbă pe care o înțelege, cu privire la motivele arestării sale, la natura și cauza acuzației aduse împotriva sa și să se apere în această limbă, dacă este necesar, cu asistența gratuită a unui interpret.

3. Pact internațional nr. 31 din 16.12.1966 cu privire la drepturile civile și politice

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115567&lang=ro

Articolul 27

În statele în care există minorități etnice, religioase sau lingvistice, persoanele aparținînd acestor minorități nu pot fi lipsite de dreptul de a avea, în comun cu ceilalți membri ai grupului lor, viața lor culturală, de a profesa și practica propria lor religie sau de a folosi propria lor limbă.

4. Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare din 5 noiembrie 1992

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000016806d358a>

Articolul 7

Obiective și principii

1. În ceea ce privește limbile regionale sau minoritare, în zonele în care aceste limbi sunt folosite și în funcție de situația fiecărei limbi, părțile își întemeiază politica, legislația și practica pe următoarele obiective și principii: a) recunoașterea limbilor regionale sau minoritare ca o expresie a bogăției culturale; b) respectarea ariei geografice a fiecărei limbi regionale sau minoritare, în așa fel încât diviziunile administrative existente ori noi să nu constituie un obstacol pentru promovarea respectivei limbi regionale sau minoritare; c) necesitatea unei acțiuni hotărâte pentru promovarea limbilor regionale sau minoritare în vederea salvagădării lor; d) facilitarea și/sau încurajarea folosirii, oral ori în scris, a limbilor regionale sau minoritare, în viața publică ori în viața privată; e) menținerea și dezvoltarea relațiilor în domeniile prevăzute în prezenta Cartă, între grupurile folosind o limbă regională sau minoritară și alte grupuri ale aceleiași stat ce vorbesc o limbă practică într-o formă identică ori apropiată, precum și stabilirea de relații culturale cu alte grupuri din respectivul stat folosind limbi diferite; f) stabilirea de forme și mijloace adecvate de predare și studiere a limbilor regionale sau minoritare, la toate nivelele corespunzătoare; g) stabilirea de mijloace permițând celor ce nu vorbesc o limbă regională sau minoritară și care locuiesc într-o arie unde această limbă este folosită să o învețe, dacă doresc acest lucru; h) promovarea studiilor și a cercetărilor în domeniul limbilor regionale sau minoritare în universități ori instituții echivalente; i) promovarea unor forme corespunzătoare de schimburi transnaționale, în domeniile prevăzute de prezenta Cartă, pentru limbile regionale sau minoritare folosite într-o formă identică ori apropiată în două sau mai multe state.

2. Părțile se angajează să elimine, dacă nu au făcut-o deja, orice distincție, excludere, restricție sau preferință nejustificată referitoare la folosirea unei limbi regionale sau minoritare și având drept scop descurajarea sau punerea în pericol a menținerii ori dezvoltării acesteia. Adoptarea de măsuri speciale în favoarea limbilor regionale sau minoritare, destinate să promoveze egalitatea între vorbitorii acestor limbi și restul populației ori urmărind să țină seama de situațiile lor specifice, nu este considerată ca un act de discriminare față de vorbitorii limbilor mai răspândite.

3. Părțile se angajează să promoveze, prin măsuri corespunzătoare, înțelegerea reciprocă între toate grupurile lingvistice ale țării, îndeosebi acționând în așa fel încât respectul, înțelegerea și toleranța față de limbile regionale sau minoritare să figureze printre obiectivele educației și instituirii desfășurate în țară, și să încurajeze mijloacele de comunicare în masă să urmărească același obiectiv.

4. În determinarea politicii față de limbile regionale sau minoritare, părțile se angajează să ia în considerare necesitățile și dorințele exprimate de grupurile ce folosesc aceste limbi. Ele sunt încurajate să creeze, dacă este necesar, organe cu rol consultativ asupra tuturor chestiunilor legate de limbile regionale sau minoritare.

5. Părțile se angajează să aplice, mutatis mutandis, principiile enumerate în paragrafele 1-4 de mai sus la limbile nonteritoriale. Totuși, în cazul acestor limbi, natura și cuprinderea măsurilor ce urmează a fi luate pentru a da efect prezentei Carte vor fi determinate într-o manieră flexibilă, ținându-se seama de necesități și dorințe și respectându-se tradițiile și caracteristicile grupurilor care folosesc limbile respective.

Articolul 11

Mijloace de comunicare

1. Părțile se angajează, pentru vorbitorii limbilor regionale sau minoritare, în zonele în care aceste limbi sunt folosite, în funcție de situația fiecărei limbi, în măsura în care autoritățile publice au, în mod direct ori indirect, competențe, atribuții sau un rol în acest domeniu, cu respectarea principiilor de independență și autonomie a mijloacelor de comunicare:a) în măsura în care radioul și televiziunea au caracterul de servicii publice:(i) să asigure crearea cel puțin a unei stații de radio și a unui canal de televiziune în limbile regionale sau minoritare; sau(ii) să încurajeze și/sau să faciliteze crearea cel puțin a unei stații de radio și a unui canal de televiziune în limbile regionale sau minoritare; sau(iii) să ia măsuri corespunzătoare pentru ca difuzorii să programeze emisiuni în limbile regionale sau minoritare;b) (i) să încurajeze și/sau să faciliteze crearea cel puțin a unei stații de radio în limbile regionale sau minoritare; sau(ii) să încurajeze și/sau să faciliteze emiterea de programe de radio în limbile regionale sau minoritare, în mod periodic;c) (i) să încurajeze și/sau să faciliteze crearea cel puțin a unui canal de televiziune în limbile regionale sau minoritare; sau(ii) să încurajeze și/sau să faciliteze difuzarea de programe de televiziune în limbile regionale sau minoritare, în mod periodic;d) să încurajeze și/sau să faciliteze realizarea și difuzarea de producții audio și audiovizuale în limbile regionale sau minoritare;e) (i) să încurajeze și/sau să faciliteze crearea și/sau menținerea cel puțin a unui organ de presă în limbile regionale sau minoritare; sau(ii) să încurajeze și/sau să faciliteze publicarea de articole de presă în limbile regionale sau minoritare, în mod periodic;f) (i) să acopere costurile suplimentare ale mijloacelor de comunicare ce utilizează limbile regionale sau minoritare, atunci când legea prevede o asistență financiară, în general, pentru mijloacele de comunicare; sau(ii) să extindă măsurile existente de asistență financiară la producțiile audiovizuale în limbile regionale sau minoritare;g) să sprijine formarea jurnaliștilor și a personalului pentru mijloacele de comunicare ce utilizează limbile regionale sau minoritare.

2. Părțile se angajează să garanteze libertatea de recepție directă a emisiunilor de radio și de televiziune ale țărilor vecine, realizate într-o limbă folosită într-o formă identică ori apropiată de o limbă regională sau minoritară, și să nu se opună retransmiterii de emisiuni de radio și de televiziune din țările vecine, realizate într-o astfel de limbă. Ele se angajează în plus să vegheze ca nicio restricție a libertății de expresie și a liberei circulații a informației într-o limbă folosită într-o formă identică ori apropiată de o limbă regională sau minoritară să nu fie impusă presei scrise. Exercitarea libertăților menționate mai sus, atrăgând obligații și responsabilități, poate fi supusă anumitor formalități, condiții, restricții sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, în interesul securității naționale, al integrității teritoriale ori al siguranței publice, al apărării ordinii și al prevenirii crimei, al protecției sănătății sau a moralei, al protecției reputației ori a drepturilor altora, pentru împiedicarea divulgării informațiilor confidențiale sau pentru garantarea autorității și a imparțialității puterii judecătorești.

3. Părțile se angajează să vegheze ca interesele vorbitorilor limbilor regionale sau minoritare să fie reprezentate ori luate în considerare în cadrul structurilor eventual create, în conformitate cu legea, având ca sarcină garantarea libertății și a pluralității mijloacelor de comunicare.

Totodată, necesitatea revizuirii art. 4 alin. (7) este susținută și de OSCE, care a efectuat o analiză juridică a proiectului Codului audiovizualului în 2018 și a criticat articolul 4.

<https://www.osce.org/files/f/documents/7/a/385206.pdf>

OSCE a susținut că:

- Articolul 4 se referă în special la programele audiovizuale locale și încearcă să stabilească a definirea corectă și clară a unei astfel de noțiuni. De asemenea, impune furnizorilor de servicii media o serie a obligațiilor de a transmite astfel de programe în funcție de duratele medii zilnice (și în funcție de acoperirea teritorială a furnizorului respectiv). Alineatul 7 din articolul menționat impune și obligația, pentru anumiți furnizori, de a transmite programe locale în proporție de cel puțin 80% în limba română. Pe de altă parte, alineatul 8 stabilește că „Furnizorii de servicii media ale căror servicii media audiovizuale se adresează comunităților din unitățile administrativ-teritoriale în care o minoritate etnică reprezintă o pondere majoritară au obligația de a transmite programe audiovizuale locale în proporție de cel puțin 25% în limba română, precum și programe audiovizuale de producție proprie în limba minorității respective”. Cotele lingvistice pentru păstrarea diversității lingvistice în mass-media sunt acceptate de standardele internaționale ca fiind legitime motive pentru impunerea anumitor restricții și limitări asupra dreptului la libertatea de exprimare (în special în domeniul audiovizual). Cu toate acestea, astfel de restricții ar trebui să urmărească să ofere o anumită protecție pentru limbile minoritare și non-statale, și nu să garanteze disponibilitatea limbilor oficiale în întreaga țară și, prin urmare, să se bucure de o poziție preferențială. Din acest motiv, se recomandă revizuirea acestor prevederi prin adoptarea unei abordări normative menite să protejeze limbile minoritare în locul celei naționale oficiale.

În condițiile unui stat multinațional, precum Republica Moldova, în care problema limbii naționale este încă obiect de diviziune a societății moldovenești, introducerea și aplicarea unei astfel de norme este nerezonabilă, ilegală și periculoasă. Este important ca în nicio țară europeană să existe o obligație ca posturile de televiziune să creeze conținut local în limba de stat.

Chiar dacă vorbim de introducerea unor astfel de cerințe la nivel legislativ, acestea ar trebui să se aplice posturilor de televiziune de stat și publice, oferind companiilor de televiziune private o alegere liberă a limbii de difuzare în funcție de publicul țintă. Păstrarea dreptului de a alege limba de difuzare pentru companiile private de televiziune ar fi democratică, precum și un act de respect din partea statului pentru minoritățile naționale care trăiesc în Republica Moldova. Prin urmare, acest fapt este perceput ca o „romanizare forțată” a posturilor TV din Republica Moldova.

Introducerea și folosirea cotei limită obligatorii în limba română în Codul Servicii Media Audiovizuale, pentru respectarea prevederilor existente ale Constituției R.M., Legii „cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor”, în mod obligatoriu trebuia să fie prevăzută ordinea constituirii unor instituții Mass-Media pentru minoritățile naționale. Aceste norme ar fi trebuit să prevadă un

mecanism exact și ușor de înțeles de obținere a licenței pentru posturile de televiziune orientate spre minoritățile naționale, care locuiesc pe întreg teritoriul țării.

În vederea respectării prevederilor existente ale Constituției Republicii Moldova, Legii cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și a statutului juridic al organizațiilor lor, introducerea și utilizarea unei cote obligatorii pentru limba română în Codul serviciilor media audiovizuale ar trebui să prevadă și înființarea unei instituții media pentru minoritățile naționale. Aceste reguli trebuiau să prevadă un mecanism de licențiere precis și ușor de înțeles pentru posturile de televiziune ale minorităților naționale care trăiesc în toată țara.

Pentru a respecta limbele regionale sau minoritare și nu a încălca interesele minorităților lingvistice care trăiesc în RM, pentru a nu încălca toate Convențiile internaționale la care RM este parte, este necesar excluderea alin. (7) din art. 4 Codului serviciilor media audiovizuale.

Diana Caraman